

Zadania

Do czego sprowadza się specyfika duszpasterstwa w parafiach wojskowych? Czym to duszpasterstwo różni się od duszpasterstwa w parafiach prowadzonych przez księży diecezjalnych?

Po pierwsze jest to duszpasterstwo personalne. Kodeks Prawa Kanonicznego (Kan. 515) stanowi, że parafia „jest określoną wspólnotą wiernych, utworzoną na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą pieczę, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi.” Natomiast kanon 518 wyjaśnia pojęcie parafii personalnej: „Z zasady ogólnej parafia powinna być terytorialna, a więc obejmująca wszystkich wiernych określonego terytorium. Gdzie jednak jest to wskazane, należy tworzyć parafie personalne, określone z racji obrządku, języka, narodowości wiernych jakiegoś terytorium, albo z innego jeszcze powodu”. Tym powodem dla tworzenia personalnej parafii wojskowej jest objęcie posługą duszpasterską żołnierzy, ale również ich współmałżonków, dzieci, także pełnoletnich, o ile mieszkają w domu rodziców oraz dzieci i krewnych zamieszkujących razem z nimi. Dlaczego akurat żołnierze? Ponieważ stanowią określoną grupę społeczną i ze względu na szczególne warunki życia wchodzi na stałe w skład Sił Zbrojnych z własnej woli lub też na mocy prawa powołani do nich na określony czas, potrzebują konkretnej i specyficznej opieki duszpasterskiej. Tak jak było to w Statucie Duszpasterstwa Wojskowego z 1926 r. jednostką podstawową duszpasterstwa wojskowego była i jest parafia. Terytorialnie jednak parafie wojskowe nie pokrywają się z cywilnymi. Określając zasięg terytorialny parafii wojskowej, istotnym elementem staje się rozlokowanie jednostek wojskowych po to, by proboszcz miał zapewniony łatwy dostęp do swoich parafian, a parafianie do proboszcza.

Drugą cechą parafii wojskowych jest to, że duszpasterstwo prowadzone jest również w parafiach mieszanych. Przy niektórych bowiem kościołach wojskowych utworzone zostały parafie cywilne. Ich powołanie oraz wzajemne relacje z duszpasterstwem wojskowym prowadzonym przy tych kościołach określały specjalne umowy. Od momentu powołania Ordynariatu Polowego oraz zorganizowania duszpasterstwa wojskowego w formie parafii wojskowych, parafie cywilne istniejące jednocześnie z parafiami wojskowymi przy tym samym kościele należy określać jako parafie wojskowo-cywilne. W razie potrzeby lub w przypadku zaistnienia kwestii spornych, mogą być w poszczególnych przypadkach sporządzane nowe umowy. W każdej parafii wojskowo-cywilnej należy zorganizować i prowadzić oddzielną kancelarię parafialną dla obu grup wiernych. O wszystkich sprawach dotyczących kościoła wojskowego, jego wystroju oraz prowadzonych w nim działaniach liturgicznych i duszpasterskich decyduje Biskup Polowy. Istnienie parafii cywilnej przy kościele wojskowym nie zmienia w niczym tej sytuacji. Biskup miejscowy ma własne prawo decyzji i wizytacji, poza sprawami ujętymi w umowie, wyłącznie w kwestiach dotyczących personalnie wiernych parafii. Niezależnie od rodzaju parafii rzeczą ważną i niezbędną jest miejsce sprawowania kultu. W warunkach polskiej tradycji jest to najczęściej kościół, ale jest i wiele kaplic. Obiekty te są podstawowym miejscem sprawowania Kultu Bożego, a tym samym miejscem uświecania Ludu Bożego przez głoszenie Słowa Bożego i sprawowanie sakramentów i sakramentaliów. Eucharystia, pokuta, chrzest, małżeństwo są istotnym elementem duszpasterstwa również wojskowego. Poprzez sakramenty i przygotowanie do nich zacieśnia się więź między kapłanem a żołnierzem i jego rodziną. Również towarzyszenie w takich trudnych i przykrych chwilach jak pogrzeb bliskiej osoby powoduje, że staje się im bliższym przewodnikiem, osobą do której mogą zwrócić się z każdym problemem.

Trzecim rysem parafii wojskowej i duszpasterstwa w niej prowadzonego jest to, że nie ogranicza się ono jedynie do terenu obejmującego obszar parafii, tak jak jest to w przypadku parafii cywilnych, ale także prowadzone jest na stałe na terenie jednostek wojskowych, poligonów, szpitali i uczelni wojskowych, czyli wszędzie tam gdzie przebywają żołnierze i ich rodziny. Jest to bowiem duszpasterstwo personalne. Rola

kapelanów wojskowych od momentu pojawienia się ich wśród żołnierzy jest taka sama. Ich zadaniem jest towarzyszenie żołnierzowi tam, gdzie pełni służbę, oraz organizowanie dla nich życia religijnego, bez względu na warunki, w jakich się znajdują. Często kapelani stają się powiernikami ludzkich tajemnic i problemów. Niekiedy są niezbędnym łącznikiem między żołnierzami i ich rodzinami. Kapelan towarzyszy żołnierzom w czasie wypełniania ich obowiązków. Młodzi ludzie w mundurach, napotykają wiele problemów. Żołnierze to w większości ludzie, którzy bardzo często poszukują odpowiedzi na różne pytania egzystencjalne. Kapelani - ze względu na misję Kościoła - zobowiązani są do tego, aby wychodzić naprzeciw poszukującym sensu życia, wiary itd. Dlatego tak ważne są spotkania typu: katecheza, zajęcia z etyki, czy obecność w ich codzienności. Posługa kapelana w wojsku jest najbardziej efektywna wtedy, gdy duchowni stają się współtowarzyszami żołnierzy, tworzą z nimi jedną drużynę, wykonują razem różne zadania. Specyfiką posługi kapelana w parafii wojskowej również jest to, że nie ogranicza się ona jedynie do kościoła czy też sal katechetycznych. Kapelan w swej posłudze nieustannie towarzyszy żołnierzowi. Obecny jest więc z nim i na placach ćwiczeń czy poligonach, czy podczas operacji wojskowych poza granicami kraju. Tam sprawuje sakramenty, służy pomocą duchową czy też rozmową.

W Konstytucji „*Spirituali militum curae*” czytamy, że jurysdykcja Ordynariusza wojskowego jest personalna, co oznacza, że może być wykonywana w stosunku do osób należących do Ordynariatu nawet wówczas, kiedy te znajdują się poza granicami kraju. Dlatego ważnym elementem specyfiki duszpasterstwa wojskowego jest obecność kapelana na zagranicznych misjach wojskowych. Obecnie takie misje trwają w Kosowie, Bośni i Hercegowinie, w Afganistanie oraz przy Kwaterze Głównej NATO. Każda z tych operacji ma swoją specyfikę ale wszędzie kapelan jest obecny 24 godziny na dobę. Działania bojowe powodują, że żołnierze potrzebują poczucia bezpieczeństwa. Kapelani są animatorami życia religijnego. W bazach czuwając przy kaplicach, przewodniczą modlitwom, udzielają sakramentów, sprawują Eucharystię. Pomagają żołnierzom pogłębić swą wiedzę religijną przez prowadzenie katechezy. Specyfiką tej posługi jest również zapewnienie pomocy duchowej rodzinom pozostającym w kraju. Służba wojskowa zawsze wymagała od ludzi pewnych predyspozycji fizycznych i psychicznych, dotyczy to również i współmałżonków. Czas pobytu żołnierza na misji poza krajem jest dla rodziny wielkim wyzwaniem. Należy zatem zawsze pamiętać o takiej pracy duszpasterskiej i wychowawczej, która sprzyjałaby kształtowaniu odporności psychofizycznej na konflikty, niepokoje i wszelkiego rodzaju sytuacje kryzysowe. Ważnym problemem stają się stosunki międzyludzkie m.in. atmosfera środowiska, relacje rodzinne, itp. Kwestia wytworzenia właściwej atmosfery, wzajemnego zaufania, życzliwość - stanowią istotny składnik przedsięwzięć duszpasterskich. Obecność, wsparcie i pomoc niejednokrotnie jest w tym czasie bezcenna.

Innym pojawiającym się polem działalności parafii wojskowej jest objęcie troską duszpasterską żołnierzy powracających z misji. Nieodzowną rzeczą w działalności parafii, czy szerzej, Ordynariatu Polowego stają się mitingi duszpastersko-psychologiczne przed wyjazdem na misję, jak również po jego powrocie. Rzeczą wskazaną jest, by obejmowały one nie tylko samych żołnierzy, ale również współmałżonków. Coraz więcej młodych ludzi w wyniku uczestnictwa w misjach pokojowych odnosi rany nie tylko fizyczne ale i duchowe. Tym ludziom diametralnie zmienia się dotychczasowe życie. Ważna jest tu pomoc kapelana, by na nowo odnaleźć się w zaistniałej sytuacji i prowadzić normalne życie. Przemysłanym problemem staje się objęcie troską duszpasterską inwalidów wojennych. Ci ludzie wracają jako kaleki z pełnionych misji, potrzebują niekiedy bardzo konkretnej pomocy materialnej, psychologicznej i duchowej. Ważne jest, by parafia nie zapomniała o nich i otaczała ich pomocą, okazywała zainteresowanie, tak by nie czuli się wyalienowani z żołnierskiej wspólnoty.

Kolejnym sposobem duszpasterstwa wojskowego jest służba księdza kapelana w uczelniach wojskowych. Owszem duszpasterstwo studentów funkcjonuje przy parafii diecezjalnej ale studia wojskowe mają swój

odmienny charakter. Przygotowują one młodych ludzi do służby w wojsku. A zatem oprócz zajęć dydaktycznych są zajęcia prowadzone na poligonach, czy jak w marynarce wojennej studenci wychodzą okrętami w morze. Wówczas tradycyjne duszpasterstwo jakie jest prowadzone w diecezji nie objęłoby swą opieką ludzi młodych, którzy wchodzą w dorosłe życie i potrzebują przewodnika duchowego jakim jest kapelan.

Innym ważnym rysem duszpasterstwa wojskowego jest duszpasterstwo emerytów wojskowych. To często ludzie, którzy po odejściu z wojska nie potrafią poradzić sobie z samym sobą, potrzebują pomocy innych, szczególnie spotkań, rozmów, rad - często od kapelana. Zapraszają na spotkania organizacyjne, korzystają z postugi przy okazji spotkań opłatkowych i wielkanocnych. W garnizonach nie ma już ich macierzystych jednostek wojskowych, parafie zostały jedyną ostoją „życia wojskowego”. Często w nich przeżywają już tylko różne rocznice patriotyczno - narodowe, święta, uroczystości. Kapelan jest niekiedy animatorem ich życia. Bardzo często już na emeryturze postanawiają również uregulować swoje sprawy sakramentalne związane choćby z sakramentem małżeństwa.

Kolejną specyfiką parafii wojskowej i postugi kapelana jest również praca wśród dużej grupy pracowników wojska, bo oni również należą do Ordynariatu Polowego. Podstawowym polem duszpasterskiej działalności z nimi jest jednostka wojskowa, w której pracują. Ważne są tu spotkania indywidualne, o które niejednokrotnie sami proszą przeżywając różnego rodzaju problemy, trudności życiowe. Ważny jest wtedy bezpośredni kontakt kapelana przy załatwianiu różnego rodzaju spraw związanych z życiem parafii jak np. korzystanie z sakramentów, rozmów, porad czy pogrzebów bliskich.

Ordynariat Polowy otacza opieką duszpasterską także Policję i Straż Ochrony Kolei. Jest to grupa społeczna, do której nie ma jurysdykcji sakramentalnej. W tej sytuacji kapelan może jedynie spotykać się z tymi ludźmi, organizować spotkania i prowadzić katechezę oraz udzielać potrzebnej pomocy. Chociaż nie należą do wojska, ale ze względu na ich odpowiedzialną pracę na rzecz bezpieczeństwa państwa i korelację w działaniu z żołnierzami, podlegają duchowej opiece parafii.